

ผลกระทบต่อธุรกิจดนตรี จากการแพร่ระบาดของ โรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) The Impact of Coronavirus 2019 (COVID -19) Pandemic on the Music Business

อารียา โตสุข

เคพีเอ็น มิวสิค อะคาเดมี่ ฟิวเจอร์พาร์ครังสิต

Tel : 087-554-7070 Email : natclasziik@gmail.com

Areeya Tosuk

KPN Music Academy Futurepark Rangsit

รองศาสตราจารย์ ดร. จารุวรรณ สุริยวรรณ

สาขาวิชานตรีสากล ภาควิชานาฏดุริยางค์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Tel : 02-549-4581 Email : jaruwan@rmutt.ac.th

Associate Prof. Dr.Jaruwan Suriyawan

Faculty of fine and applied arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi

บทคัดย่อ

จากเหตุการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด - 19 ได้สร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนทั่วโลก ธุรกิจต่าง ๆ จึงมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินธุรกิจ โดยมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อฟื้นฟูและผลักดันธุรกิจให้ผ่านพ้นจากวิกฤตนี้ไปได้ บทความนี้ศึกษาผลกระทบของโควิด - 19 ต่อธุรกิจดนตรีซึ่งสามารถแบ่งธุรกิจดนตรีออกเป็นธุรกิจดนตรีด้านความบันเทิงและธุรกิจดนตรีด้านการศึกษา ซึ่งทั้งสองกลุ่มธุรกิจล้วนได้รับผลกระทบจึงทำให้ธุรกิจดนตรีต้องเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงแนวทางการนำเสนอ

เนื้อหาด้านดนตรีในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ โดยมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือในการดำเนินธุรกิจ จากผลการศึกษาพบว่าธุรกิจดนตรีด้านความบันเทิงยังสามารถสร้างความบันเทิงตอบสนองต่อความต้องการในการรับชมรับฟังดนตรีได้ โดยการเพิ่มทางเลือกการรับฟังดนตรีในช่องทางใหม่ อาทิ เช่น การแสดงคอนเสิร์ตผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดรายได้ทางธุรกิจไปอีกช่องทางหนึ่ง ในส่วนธุรกิจดนตรีด้านการศึกษา นั้น ได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการเรียนการสอน โดยเป็นรูปแบบการสอนผ่านทางแอปพลิเคชันออนไลน์ ซึ่งทำให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการด้านการเรียนการสอนในช่วงระหว่างสถานการณ์ล็อกดาวน์ได้ รวมทั้งยังสอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่อีกด้วย แต่เทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบันยังคงมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของธุรกิจดนตรีได้เต็มรูปแบบ เช่น การนำเสนอคอนเสิร์ตออนไลน์ยังไม่เหมือนการรับชมคอนเสิร์ตแบบปกติ ปัญหาการสื่อสารโต้ตอบระหว่างครูกับนักเรียนที่ล่าช้า ซึ่งยังคงต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลและรูปแบบธุรกิจใหม่ ๆ ในอนาคตต่อไป

คำสำคัญ : ผลกระทบจากโควิด ธุรกิจดนตรี การสอนออนไลน์ คอนเสิร์ตออนไลน์ วิถีชีวิตใหม่

Abstract

Due to the epidemic of Coronavirus 2019 (COVID-19), it affects the global economy and changes the way of living. Businesses are trying to overcome this crisis by applying the digital technology into their process. This article examines the effects

of COVID-19 to music business, which can be divided into two groups as entertainment music business group and educational music business group. Both business groups are affected from the epidemic, therefore, the music business must develop new ways of delivering music contents. The new approach will be the use of digital technology as a business tool. According to the study results, the entertainment music business group can still create activities that responds to the needs of the audiences. This can be done by creating new channels to watch and listen to the entertainment media such as organizing live concerts via online platforms, which become a new source of income. In the educational music business group, the teaching method is modified by using online applications as instruction tool, which is respond to the needs of teaching and learning during lockdown situations and in line with a new way of life as well. However, the current digital technology still has limitations that cannot fully meet the needs of the music business, such as the experience of viewing online concerts cannot be compared with normal concert viewing, the problems of latency between teacher and student communication. To overcome these limitations, the new digital technology and new business models need to be developed in the future.

Keywords : the impact of COVID-19, music business, online teaching, online concert, new way of living

บทนำ

เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ โควิด-19 เกิดการแพร่ระบาดกระจายเป็นวงกว้างไปทั่วโลก เหตุการณ์ครั้งนี้ได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกในหลายมิติ เช่น ทำให้เศรษฐกิจเกิดการหยุดชะงัก การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจที่ล่าช้า และศักยภาพทางเศรษฐกิจที่ถดถอยจากมาตรการการปิดประเทศ การเว้นระยะห่างทางสังคม และการกักกันโรคอย่างเข้มงวด หลายประเทศพยายามขับเคลื่อนให้ระบบเศรษฐกิจให้สามารถดำเนินต่อไปได้ อีกทั้งผู้คนยังคงสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติ โดยวิถีชีวิตในรูปแบบเดิมนั้นอาจไม่สามารถรับมือกับวิกฤตนี้ได้ อีกทั้งยังส่งผลให้โครงสร้างระบบเศรษฐกิจเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์เหล่านี้ (ธนาकरแห่งประเทศไทย, 2563: ออนไลน์) ขณะที่ทั่วโลกและประเทศไทยนั้นต่างจัดเตรียมแนวทางการปรับตัวเข้าสู่บรรทัดฐานทางธุรกิจในรูปแบบใหม่ โดยหนึ่งในวิธีการรับมือ คือ การปรับตัวเข้าสู่สังคมดิจิทัลอย่างก้าวกระโดด ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้คน โดยมีรูปแบบการทำงานหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ จากที่พักอาศัย ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์หรือแอปพลิเคชันต่าง ๆ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการสื่อสาร ตลอดจนเกิดการเรียนการสอน และการพบแพทย์ในรูปแบบออนไลน์ รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีเสมือนจริงมาผนวกใช้กับวิถีชีวิตใหม่ ภายหลังจากสถานการณ์ของการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ต่อจากนี้ อาจส่งผลให้รูปแบบการทำงานและการใช้ชีวิตเปลี่ยนไป โดยมีเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงด้านธุรกิจมากยิ่งขึ้น (กรมยุโรป การทรวงการต่างประเทศ, 2563: ออนไลน์)

ที่มาและปัญหาการเกิดโรคติดต่อเชื้อไวรัสโควิด – 19

ตลอดเวลาในช่วงกว่า 2 ทศวรรษที่ผ่านมา โลกได้เผชิญกับการแพร่ระบาดของโรคต่าง ๆ ซึ่งครั้งนี้โลกได้ค้นพบอีกหนึ่งโรคที่อุบัติขึ้นใหม่ โดยมีลักษณะเป็นโรคติดต่อระบบทางเดินหายใจ หลังจากองค์การอนามัยโลก (WHO : World Health Organization) ได้รับการรายงานจากประเทศจีน ในวันที่ 31 ธันวาคม 2562 อย่างเป็นทางการว่า พบผู้ป่วยโรคปอดอักเสบจากการติดเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่จำนวนมากในเมืองอู่ฮั่น ซึ่งเป็นเมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ทางตอนกลางของประเทศจีน โดยโรคดังกล่าวได้ระบุว่าเกิดจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019-nCoV และได้รับการตั้งชื่อภายหลังว่าโควิด-19 (COVID-19 : Coronavirus Disease Starting in 2019) ประเทศจีนได้รายงานต่อองค์การอนามัยโลกว่า พบการแพร่ระบาดเกิดขึ้นช่วงต้นเดือนธันวาคม และพบผู้ป่วยโรคปอดอักเสบจำนวนเพิ่มมากขึ้นในระยะเวลาเพียงไม่กี่วัน ซึ่งในขณะนั้นทางการจีนยังคงยืนยันว่าสามารถควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดให้อยู่ในพื้นที่จำกัดได้ และขณะเดียวกันองค์การอนามัยโลกได้ลงความเห็นว่าเป็นการแพร่ระบาดปกติตามฤดูกาลจึงยังไม่ประกาศภาวะฉุกเฉิน ภายหลังพบจำนวนผู้ติดเชื้อในเมืองอู่ฮั่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับในช่วงเดือนมกราคมกำลังเข้าสู่เทศกาลตรุษจีน ซึ่งเป็นเทศกาลใหญ่ประจำปี ส่งผลให้ประชาชนชาวจีนจำนวนมากเดินทางกลับภูมิลำเนาของตนเอง รวมถึงเดินทางท่องเที่ยวไปสถานที่ต่าง ๆ โดยคาดการณ์ว่าชาวจีนได้เดินทางออกจากเมืองมากกว่า 5 ล้านคน ในช่วง 3 สัปดาห์แรกของเดือนมกราคม ก่อนจะมีการประกาศปิดเมืองอย่างเป็นทางการ เป็นผลให้การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เริ่มรุนแรงมากขึ้นและลุกลามไปทั่วประเทศจีน ก่อนจะมีการแพร่กระจายไปตามพื้นที่ต่าง ๆ และครอบคลุมไปเกือบทุกทวีป

ทั่วโลก (สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 2563)

จากข้อมูลของกรมอนามัย รายงานว่า ยอดผู้ติดเชื้อโควิด-19 ทั่วโลก ณ 5 พฤษภาคม 2564 ทั่วโลกพบยอดสะสมผู้ป่วยติดเชื้อสะสม 153,750,907 ราย ยอดสะสมผู้เสียชีวิตรวม 3,221,431 ราย ส่วนในประเทศไทยพบผู้ป่วยติดเชื้อสะสม 72,788 ราย และยอดผู้เสียชีวิตรวม 303 ราย ดังตารางที่ 1 (กรมอนามัย, 2564)

ประเทศ	ยอดผู้ติดเชื้อ	ยอดผู้เสียชีวิต
ทั่วโลก	153,750,907	3,221,431
สหรัฐอเมริกา	32,512,575	578,481
อินเดีย	20,292,833	222,408
บราซิล	14,856,888	411,588
ฝรั่งเศส	5,741,537	105,548
ตุรกี	4,929,118	41,527
รัสเซีย	4,784,497	109,670
อังกฤษ	4,439,489	127,803
อิตาลี	4,059,821	121,738
สเปน	3,544,945	78,399
เยอรมัน	3,462,297	83,890
ไทย	72,788	303

10 ประเทศผู้ติดเชื้อสูงสุด

ตารางที่ 1 สถานการณ์ยอดผู้ติดเชื้อโควิด-19 ทั่วโลก ณ วันที่ 5 พฤษภาคม 2564

ที่มา : กรมอนามัย, 2564

การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบทางตรงต่อเศรษฐกิจทั่วโลก ทุกอุตสาหกรรมต่างได้รับผลกระทบจากการควบคุมสถานการณ์การปิดประเทศ ด้านองค์การการค้าโลก (WTO : World Trade Organization) รายงานว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ คือ ความรวดเร็วในการควบคุมสถานการณ์ และมาตรการการเยียวยาทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ในส่วนของภาคอุตสาหกรรมพบว่า มาตรการปิดเมืองเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสในหลายประเทศทั่วโลก ส่งผลให้มีการปิดโรงงานชั่วคราว ธุรกิจค้าปลีกและบริการต่าง ๆ ลดจำนวนลงหรือขึ้นถึงต้องปิดกิจการ เนื่องจากการมีมาตรการจำกัดการขนส่งและการเดินทางเพื่อควบคุมการแพร่กระจายของไวรัส แต่ทั้งนี้ยังมีธุรกิจที่ได้ประโยชน์จากวิกฤตการณ์ครั้งนี้ เช่น ธุรกิจด้านการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศระบบออนไลน์ เนื่องจากสามารถใช้บริการในที่พำนักอาศัยได้ และคนส่วนใหญ่เริ่มมีพฤติกรรมคุ้นชินในการใช้บริการมากขึ้นภายหลังจากเกิดวิกฤตการณ์ในครั้งนี้ ดังนั้นทางผู้ประกอบการควรจัดเตรียมแผนธุรกิจโดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศระบบออนไลน์เข้ามามีส่วนร่วมประยุกต์ปรับใช้ให้สอดคล้องกับธุรกิจมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ นางอรมน ทรัพย์ทวีธรรม อธิบดีกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ที่ได้กล่าวว่า “ภาคเอกชนควรเตรียมความพร้อมวางแผนอย่างรอบคอบประเมินความเสี่ยง และหาทางเลือกใหม่ ๆ รวมถึงปรับปรุงรูปแบบการดำเนินธุรกิจด้วยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มมูลค่าให้สินค้าและบริการ ขณะเดียวกันต้องให้ความสำคัญกับการสร้างและรักษาพันธมิตรเพื่อเพิ่มแนวร่วมในการแก้ไขปัญหา ตลอดจนคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่จะมีผลต่อพฤติกรรมของตลาดและผู้บริโภคในอนาคต เช่น ความปลอดภัย สุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น” (กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2563)

ธุรกิจดนตรีในประเทศไทย

ธุรกิจดนตรีในประเทศไทยในทุกภาคส่วนล้วนมีความสำคัญ และถือเป็นหนึ่งฟันเฟืองในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ ธุรกิจดนตรีในประเทศไทย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ ธุรกิจดนตรีด้านความบันเทิง และธุรกิจดนตรีด้านการศึกษา ในส่วนของธุรกิจดนตรีด้านความบันเทิงนั้น สามารถพัฒนาต่อยอดร่วมกับธุรกิจประเภทอื่น ๆ จากการใช้นักร้องเข้าร่วมบูรณาการกับภาคธุรกิจอื่น ๆ อาทิเช่น การใช้เสียงดนตรีประกอบการโฆษณา ส่งเสริมการขายสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคสามารถจดจำสินค้าได้ง่ายยิ่งขึ้น เช่น โฆษณาไอศกรีมวอลล์ โฆษณานมถั่วเหลืองแลคตาซอย ดังภาพที่ 1 รวมถึงการนำเสียงดนตรีเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับบุคคล องค์กร หรือสถานศึกษา เช่น เพลงมาร์ชโรงเรียน เพลงประจำบริษัท เพลงหาเสียงเลือกตั้ง รวมถึงสื่อบันเทิง ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ที่นำเสียงดนตรีสอดแทรกสร้างบรรยากาศให้แก่ผู้ชม เพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกได้ดียิ่งขึ้น จากการนำธุรกิจดนตรีมาผนวกกับธุรกิจอื่น ๆ นั้น สามารถกล่าวได้ว่าธุรกิจดนตรีไม่ได้มีเพียงแค่ศิลปินหรือค่ายเพลง แต่ธุรกิจดนตรียังมีอีกหลายองค์ประกอบ เช่น ผู้ประพันธ์เพลง ผู้บันทึกเสียง ฝ่ายจัดการศิลปิน ฝ่ายผู้ผลิตและผู้จำหน่าย และฝ่ายการแสดงสด ทุกภาคส่วนต่างเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดผลงานที่มีการสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มนต์ทิพา วิโรจน์พันธ์, 2563)



ภาพที่ 1 ภาพประกอบโฆษณาเพลงแลคตาซอย 5 บาท

ที่มา : แลคตาซอยออนไลน์, 2563

อีกหนึ่งธุรกิจดนตรีที่มีบทบาทสำคัญ คือ ธุรกิจดนตรีด้านการศึกษา ซึ่งจัดอยู่ในรูปแบบสถานศึกษา โรงเรียนกวดวิชา สถาบันต่าง ๆ ในลักษณะของโรงเรียนนอกระบบประเภทดนตรี ศิลปะ และกีฬา จัดตั้งขึ้นเพื่อการศึกษาเกี่ยวกับวิชาดนตรี ศิลปะ และกีฬา ตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550 จากสถิติการศึกษาเอกชนโรงเรียนนอกระบบประเภทวิชาดนตรี ศิลปะ และกีฬา ที่อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประมวลสถิติการศึกษาเอกชนรายงานว่า มีจำนวนโรงเรียน ครู และนักเรียน เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ ปี ดังตารางที่ 2 (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2562: 1)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบจำนวนโรงเรียน นักเรียน ครู โรงเรียนนอกระบบประเภทดนตรี ศิลปะ และกีฬา ปีการศึกษา 2558, 2560, 2562 เปรียบเทียบจำนวนโรงเรียน นักเรียน ครู ประเภทโรงเรียนนอกระบบ

การศึกษานอกระบบโรงเรียน ประเภทศิลปะและกีฬา	จำนวน โรงเรียน	จำนวน นักเรียน	จำนวน ครู
ปี 2562 (2019)	774	135,700	6,450
ปี 2560 (2017)	623	41,471	5,621
ปี 2558 (2015)	573	38,144	4,839

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2562

จากตารางที่ 2 แสดงถึงจำนวนโรงเรียน นักเรียน ครู ของโรงเรียนนอกระบบประเภทดนตรี ศิลปะ และกีฬา พบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงสามารถสรุปได้ว่าผู้ปกครองให้การสนับสนุน นิยมส่งบุตรหลานเรียนดนตรีเพิ่มมากขึ้น โดยวิชาดนตรีสามารถเริ่มเรียนได้ตั้งแต่เด็กเล็กอายุ 5 ปีขึ้นไป จนถึงผู้ใหญ่วัยเกษียณ ส่งผลให้ตลาดธุรกิจโรงเรียนดนตรีมีอัตราการเติบโต มีขยายสาขาจากการเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีผู้สนใจร่วมลงทุนธุรกิจโรงเรียนดนตรีในรูปแบบธุรกิจแฟรนไชส์เพิ่มขึ้นตามลำดับ จากการสำรวจพบว่า มีผู้ประกอบการธุรกิจโรงเรียนดนตรีรายใหญ่ 2 ราย ที่สามารถครองส่วนแบ่งทางการตลาดโรงเรียนดนตรี และมีเครือข่ายสาขามากที่สุดในประเทศไทย ได้แก่ โรงเรียนดนตรีสยามกลการ มีจำนวน 85 สาขาทั่วประเทศ และโรงเรียนเคพี เอ็นมิวสิก มีจำนวน 60 สาขาทั่วประเทศ (ไทยพับลิก้า, 2558) เพื่อรองรับความต้องการลูกค้าที่มีความสนใจในการเรียนพิเศษทางด้านดนตรี เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทักษะทางด้านดนตรี ซึ่งเป็นศาสตร์ที่กำลังได้รับความนิยมและมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในอนาคตด้วย

ผลกระทบธุรกิจดนตรีในประเทศไทยจากสถานการณ์โควิด-19

การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด - 19 ได้ส่งผลกระทบไปยังธุรกิจดนตรี ทั้งธุรกิจดนตรีด้านความบันเทิง และธุรกิจดนตรีด้านการศึกษา ในด้านธุรกิจดนตรีเพื่อความบันเทิง เช่น การแสดงดนตรีสดและเทศกาลดนตรี การแสดงทัวร์คอนเสิร์ต การแสดงดนตรีเฟสติวล ต่างสูญเสียรายได้ใหญ่ประจำปี ในช่วงเวลาเพียงข้ามคืน ส่งผลให้ผู้ทำงานสายสนับสนุน ผู้จัดการศิลปิน ผู้จัดการงาน ค่ายเพลง ผู้จัดการจำหน่ายสินค้าของศิลปิน ทีมงานเบื้องหลัง การทัวร์คอนเสิร์ตต้องหยุดชะงักลง และการแสดงดนตรีต่างถูกยกเลิกทั้งหมด รวมถึงมีการเลื่อนวันจัดจำหน่ายอัลบั้มใหม่ที่กำลังเปิดตัวออกไป (ศันสนีย์ เล้าอรุณ, 2563) ภายหลังจากมีการประกาศพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (พ.ร.ก.) รัฐบาลได้ประกาศให้สถานบันเทิงหยุดให้บริการตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2563 ส่งผลให้สถานบันเทิงถูกปิด ไม่มีการแสดงคอนเสิร์ต ส่งผลให้นักดนตรีตกงานขาดรายได้ในเวลาต่อมา อาชีพนักดนตรีต่างต้องหยุดการทำงานตามมาตรการของรัฐบาล คุณปรีชา สลักใจ ผู้จัดการวงยอตร์รักคอมโบ้ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า ตามกำหนดการแสดงงานเฉพาะในเดือนเมษา 2563 นั้น วงยอตร์รักคอมโบ้ได้รับงานแสดงไว้ 16 งาน แต่เมื่อเกิดสถานการณ์โควิด - 19 ต้องยกเลิกการแสดงทั้งหมดออกไป ชาวคณะทั้งหมดร่วมร้อยชีวิตต่างได้รับความเดือดร้อนกันถ้วนหน้า (สำนักข่าวเนชั่นสุดสัปดาห์, 2563) นักดนตรีจำนวนมากต่างต้องหยุดทำงานโดยไม่มีกำหนด ทำให้นักดนตรีขาดรายได้ที่ต้องนำมาจุนเจือช่วยเหลือครอบครัว ส่งผลให้ครอบครัวขาดสภาพคล่องทางการเงิน นักดนตรีบางรายจึงแก้ปัญหาการขาดรายได้ โดยการนำเครื่องดนตรีไปจำหน่าย การขายสินค้าออนไลน์ การเปิดคอร์สสอนดนตรีออนไลน์ รวมไปถึงผันตัวทำอาชีพอื่น เช่น ชีมอเตอร์ไซด์ส่งอาหาร ชีมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ทำอาหารขาย เพื่อให้มีรายได้เกิดขึ้น ดังภาพที่ 2



ภาพที่ 2 ตัวอย่างนักดนตรีฝึกตัวทำอาชีพเสริมในช่วงสถานการณ์โควิด - 19

ที่มา : ไทยรัฐออนไลน์, 2563

เมื่อพิจารณาในส่วนธุรกิจดนตรีด้านการศึกษา อันได้แก่ โรงเรียน กวดวิชาดนตรี สถานศึกษา รวมไปถึงสถาบันบอร์ดสอบวิชาดนตรี สถานที่เหล่านี้ต้องหยุดพักการเรียนการสอน การจัดสอบทั้งหมด ตามคำสั่งของ กระทรวงศึกษาธิการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลกระทบต่อโรงเรียนดนตรีทั้งรายเล็กและรายใหญ่ จากการศึกษา ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายประชาสัมพันธ์ของสถาบันเคพีเอ็น มิวสิค สาขารังสิต หนึ่งในเครือข่ายสาขาธุรกิจโรงเรียนดนตรีของผู้ประกอบการรายใหญ่ ได้เผยแพร่รายงานการประชุมว่า ก่อนเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด - 19 ผู้ปกครองและนักเรียนได้ให้ความสนใจเข้ามาเรียนกวดวิชาในโรงเรียนดนตรีจำนวนมาก ในขณะที่เริ่มเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสนั้น ผู้ปกครองและนักเรียนต่างเริ่มทยอยขอหยุดพักการเรียน จนกระทั่งทางรัฐบาลประกาศ

พรก.ฉุกเฉิน มีคำสั่งให้ยุติการดำเนินการเรียนการสอนทั้งหมดเพื่อเฝ้าระวังการแพร่ระบาดส่งผลให้นักเรียนที่เหลือนั้นหยุดพักการเรียนดนตรีทั้งหมดในทันที และไม่มีกำหนดเวลาในการเปิดเรียนที่แน่นอน ส่งผลให้โรงเรียนขาดรายได้ ซึ่งทางโรงเรียนได้มีการประชุมกันหลายครั้งเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาโดยได้ข้อสรุปคือปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนการสอนไปใช้ช่องทางใหม่โดยมีการใช้รูปแบบการเรียนออนไลน์ผ่านทางแอปพลิเคชันที่ทางโรงเรียนกำหนด ซึ่งผู้ปกครองและนักเรียนบางส่วนได้ให้ความสนใจกลับมาเรียนอีกครั้ง ซึ่งแนวทางการแก้ไขปัญหาสามารถตอบโจทย์ในช่วงสถานการณ์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี สามารถหลีกเลี่ยงการเดินทางที่ต้องพบปะผู้คน อีกทั้งยังสามารถจัดสรรเวลาเรียนได้ตามความสะดวก และยังสามารถเรียนต่อจากเดิมไปได้อย่างต่อเนื่อง ถือเป็นอีกหนึ่งวิธีการในการปรับใช้เทคโนโลยีเข้าร่วมกับธุรกิจโรงเรียนดนตรีสำหรับการเรียนการสอนออนไลน์ (พิมพ์พิศา แยมโสภี: 2563)

การปรับตัวอุตสาหกรรมดนตรีในประเทศไทยจากเหตุการณ์การโควิด-19

เหตุการณ์การณครั้งนี้เปรียบเสมือนแรงผลักดันให้ธุรกิจเร่งปรับตัววางแผนลงทุนด้านดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ มีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้มีความพร้อมในโลกดิจิทัลมากขึ้น (Digital Transformation) ถือเป็นอีกกลยุทธ์สำคัญในการก้าวผ่านอุปสรรค เพื่อให้ธุรกิจสามารถฟื้นฟูและรับมือกับสถานการณ์การแพร่ระบาดให้กลับมาดำเนินธุรกิจได้อย่างรวดเร็ว (ธนพงศ์พรณ ธัญญรัตน์กุล, 2563: ออนไลน์) ทางด้านธุรกิจดนตรีประเภทธุรกิจดนตรีด้านความบันเทิงก็ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์นี้ เนื่องจากการแสดงคอนเสิร์ตและการจัดงานแสดงต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก อาจเพิ่มความเสี่ยงใน

การแพร่ระบาด ส่งผลให้กิจกรรมทั้งหลายต้องถูกเลื่อนกำหนดการจัดงานออกไป ซึ่งธุรกิจต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก้ไขสถานการณ์โดยการนำเทคโนโลยีมาผนวกปรับใช้กับกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบออนไลน์ เช่นเดียวกับธุรกิจดนตรีด้านการศึกษาประเภทโรงเรียนกวดวิชา โรงเรียนสอนดนตรี และสถาบันบอร์ดยุสอวาทดนตรี ซึ่งต่างก็ได้รับผลกระทบจากการที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศให้สถานศึกษาปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ โดยให้สถานศึกษาทุกแห่งของรัฐและเอกชน อาทิ มหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษา โรงเรียน โรงเรียนนานาชาติ และสถาบันกวดวิชา ซึ่งอยู่ในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ งดการเรียนการสอนด้วยเหตุพิเศษ ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม พ.ศ. 2563 เป็นต้นไป จนกว่าจะมีประกาศเปลี่ยนแปลงในระหว่างที่สถานศึกษาต้องปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษดังกล่าวให้สถานศึกษา จัดให้มีการเรียนการสอนโดยไม่ต้องเข้าชั้นเรียนด้วยการปรับการเรียนการสอนผ่านช่องทางออนไลน์ และให้สถานศึกษาดำเนินการป้องกันโรคตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด จนกว่าสถานศึกษาจะกลับมาเปิดสอนตามปกติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) จึงส่งผลให้โรงเรียนสอนดนตรีทั่วประเทศไทยหยุดการเรียนการสอนชั่วคราว ตามมาตรการของรัฐบาล ซึ่งบางโรงเรียนได้แก้ไข้ปัญหาโดยการปรับวิธีการเรียนการสอนในรูปแบบใหม่โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาผนวกกับธุรกิจโรงเรียนดนตรี ในรูปแบบการสอนออนไลน์ผ่านช่องทางแพลตฟอร์มห้องประชุมออนไลน์ในแอปพลิเคชัน เช่น ไมโครซอฟท์ทีม ชูม หรือ สไกป์ เข้ามาทดแทนในระหว่างปิดสถานศึกษา โดยนักเรียนสามารถสนทนาโต้ตอบ แสดงความคิดเห็นกับครูผู้สอนได้ในขณะที่เรียนสามารถเรียนได้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอจากบทเรียนเดิม (สมิตานัน หยงสตาร์, 2563)

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 ส่งผลให้อุตสาหกรรมดนตรี ทั้งธุรกิจดนตรีด้านความบันเทิง และธุรกิจดนตรีด้านการศึกษา ได้นำ เทคโนโลยีเข้ามาผนวกกับธุรกิจดนตรี ในด้านธุรกิจด้านความบันเทิงได้นำ เทคโนโลยีเข้าเชื่อมโยงนักดนตรีหรือศิลปิน กับผู้ชมหรือแฟนเพลง ให้สามารถ ติดตามผลงานเพลงได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งได้มีการรวมออนไลน์ร่วมกันผ่าน ทางแพลตฟอร์มต่างๆ อาทิ กิจกรรมการรับชมคอนเสิร์ตในช่องทางออนไลน์ ซึ่งมีทั้งแบบไม่มีค่าใช้จ่าย และแบบมีค่าใช้จ่าย โดยทางค่ายเพลงจะเป็นผู้ กำหนด เช่น มีการจำหน่ายบัตรเข้าชมคอนเสิร์ต หรือจัดกิจกรรมแฟนมีตติ้ง ช่องทางออนไลน์ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งช่องทางของธุรกิจดนตรีด้านบันเทิงในการ สร้างรายได้ในสถานการณ์วิกฤตขณะนี้ ส่วนธุรกิจดนตรีด้านการศึกษา ประเภทโรงเรียนกวดวิชาหลายๆ สถานศึกษาได้มุ่งเน้นปรับเปลี่ยนรูปแบบ การเรียนการสอนจากเดิม โดยมีการนำเทคโนโลยีมาผนวกกับการเรียน การสอน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนช่องทางออนไลน์ ถือเป็นวิธีการสำคัญ ในการแก้ปัญหา และเป็นการส่งเสริมการขับเคลื่อนเทคโนโลยี พร้อมทั้งสร้าง รายได้ให้ธุรกิจดนตรีด้านการศึกษา อีกทั้งสอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้คนใน การดำรงชีวิตประจำวันวิถีชีวิตใหม่

การปรับตัวธุรกิจดนตรีด้านความบันเทิงในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ (New Normal)

ในช่วงสถานการณ์โควิด - 19 ได้ส่งผลให้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามี บทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมวิถีชีวิตใหม่ของผู้คนในการดำรง ชีวิตประจำวัน ให้มีความปลอดภัยจากเชื้อไวรัสโควิด - 19 ธุรกิจดนตรีด้าน ความบันเทิงได้ให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีมาปรับประยุกต์ใช้ให้ สอดคล้องกับธุรกิจอย่างเหมาะสม นักดนตรีศิลปินทั่วโลกต่างให้ความสนใจ

การจัดงานแสดงผ่านช่องทางออนไลน์ โดยการนำเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการออกอากาศประชาสัมพันธ์ผลงานเพลง ผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ ทางโซเชียลมีเดีย เช่น ยูทูบ เฟสบุ๊ก อิน스타그램 ซึ่งทำให้สามารถเชื่อมต่อระหว่างนักดนตรีหรือศิลปิน กับผู้ชมหรือแฟนเพลง ให้มีปฏิสัมพันธ์ผ่านทางรูปแบบดิจิทัล จากการจัดไลฟ์มิวสิคบนแพลตฟอร์มออนไลน์ อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้ให้กับศิลปินในช่วงวิกฤตการณ์นี้

ตัวอย่างจากประเทศเกาหลีใต้ หนึ่งในผู้นำด้านอุตสาหกรรมดนตรีบันเทิง ได้เริ่มปรับธุรกิจให้เข้าสู่วิถีชีวิตใหม่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด - 19 โดยนำเสนอเนื้อหาคอนเสิร์ตในรูปแบบดิจิทัล ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่ออำนวยความสะดวก โดยบริษัทเอสเอ็มเอนเตอร์เทนเมนต์ (SM Entertainment) ผู้ผลิตและจัดจำหน่ายเพลง หนึ่งในบริษัทอุตสาหกรรมบันเทิงที่มีอิทธิพลที่สุดของประเทศเกาหลีใต้ ร่วมกับบริษัทเนเวอร์ (NAVER) ผู้ให้บริการเครือข่ายอินเทอร์เน็ตรายใหญ่ ซึ่งได้มีการร่วมมือกันทางด้านธุรกิจ ในการขยายตลาดของแพลตฟอร์มเมมเบอร์ชิป คอมมิวนิตีระดับโลก และให้บริการถ่ายทอดสดคอนเสิร์ตออนไลน์จากกลุ่มศิลปิน อาทิ ซูเปอร์เอ็ม (SuperM) เวย์วี (WayV) เอ็นซีทีหนึ่งสองเจ็ด (NCT127) บียอนด์ไลฟ์ (Beyond LIVE) ดังภาพที่ 3 เป็นต้น โดยมีการจัดกิจกรรมขึ้นในวันที่ 3 พฤษภาคม 2563 จัดจำหน่ายบัตรชมคอนเสิร์ตในราคา 900 บาท ซึ่งการซื้อบัตรชมคอนเสิร์ต 1 ใบสามารถดูการแสดงสดได้พร้อมกัน 2 คน และรับชมคอนเสิร์ตย้อนหลังได้ โดยสามารถรับชมผ่านอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งโทรศัพท์ สมาร์ทโฟน แล็บท็อป โน้ตบุ๊ก คอมพิวเตอร์ โดยผลตอบรับคอนเสิร์ตออนไลน์ครั้งนี้ มียอดผู้ชมทั่วโลกกว่า 75,000 คน เป็นจำนวนที่มากกว่าคอนเสิร์ตแบบปกติ 7.5 เท่า เมื่อเทียบกับ

คอนเสิร์ตแบบปกติ นอกจากนี้ยังได้รับการกล่าวถึงมากที่สุดในโลกโซเชียล มีการติดเทรนด์อันดับหนึ่งแบบเรียลไทม์ทั้งในประเทศเกาหลีและประเทศอื่น ๆ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศบราซิล ประเทศอินโดนีเซีย และ ประเทศไทย ซึ่งได้รับผลตอบรับเป็นอย่างดี ผู้ชมให้ความสนใจกับคอนเสิร์ตทางออนไลน์ที่ถูกจัดขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ (สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2563)



ภาพที่ 3 บรรยากาการจัดคอนเสิร์ตบียอนด์ไลฟ์ ประเทศเกาหลีใต้

ที่มา : สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2563

หลักจากที่หลายประเทศเริ่มผ่อนปรนมาตรการป้องกันเชื้อไวรัสโควิด-19 ลง ผู้จัดคอนเสิร์ตต่างพยายามหาวิธีจัดงานแสดงดนตรีสดในวิถีชีวิตใหม่ โดยที่ศิลปินสามารถแสดงดนตรีสด และผู้ชมก็สามารถเข้าร่วมงานได้โดยไม่ต้องกังวลเรื่องการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 ตัวอย่างเช่น ที่เมืองออร์ฮุส ประเทศเดนมาร์ก มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดคอนเสิร์ตจากเดิมเป็นจัดการแสดงดนตรีสด เปลี่ยนเป็นการให้ผู้ชมขับรถเข้ามาจอดรถหน้าเวที

เพื่อรับชมไลฟ์อินคอนเสิร์ต (Drive- In Concerts) ดังภาพที่ 4 โดยการจอดรถหันหน้าเข้าเวทีกลางแจ้งขนาดใหญ่ และมีการเว้นระยะห่างของรถแต่ละคันในบริเวณสำหรับจอดรถที่กำหนดไว้ ซึ่งได้ผลตอบรับจากผู้สนใจเข้าชมคอนเสิร์ตครั้งนี้เป็นอย่างมาก สังเกตได้จากผลตอบรับการจัดจำหน่ายบัตรคอนเสิร์ต 500 ใบ ที่จำหน่ายหมดลงภายในเวลาเพียงไม่กี่นาที ทั้งนี้รูปแบบการเข้าร่วมชมคอนเสิร์ตนั้น ผู้ชมต้องนั่งชมในรถและสามารถเปิดกระจกเพื่อส่งเสียงเชียร์ศิลปินได้ รวมทั้งสามารถสั่งอาหารและเครื่องดื่มให้ไปส่งที่รถได้ด้วย ขณะที่กรุงโซลประเทศเกาหลีได้มีการจัดคอนเสิร์ตในชื่อ สเตจไลฟ์ อิน คอนเสิร์ต (Stage X Drive – In Concert) ที่มีลักษณะเช่นเดียวกันนี้อีกด้วย (สำนักข่าวเนชั่นทีวี, 2563)



ภาพที่ 4 บรรยากาศการจัดคอนเสิร์ตไลฟ์อินคอนเสิร์ต ประเทศเดนมาร์ก

ที่มา : สำนักข่าวเนชั่นทีวี, 2563

ธุรกิจดนตรีด้านความบันเทิงในประเทศไทยได้เริ่มปรับตัวโดยจัดคอนเสิร์ตรูปแบบออนไลน์ โดยค่ายเพลงจีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน)

เข้าร่วมกับแอปพลิเคชันออนไลน์ชื่อดังจากประเทศเกาหลีได้อย่างแอปพลิเคชันวีไลฟ์ (V – Live) เพื่อจัดคอนเสิร์ตในรูปแบบออนไลน์ภายใต้ชื่อจีเอ็มเอ็มออนไลน์เฟสติวัล (GMM Online Festival) ดังภาพที่ 5 โดยนำเงินส่วนหนึ่งที่ได้มาสมทบทุนการแพทย์ไทย เพื่อวิจัยและพัฒนาวัคซีนป้องกันโควิด-19 มีการจัดงานขึ้นในวันที่ 4 – 5 กรกฎาคม 2563 มีศิลปินชื่อดัง อาทิเช่น เป็ก ผลิตโชค วงศ์อภเทล วงเคลียร์ วงพาราด็อกซ์ รวมถึงศิลปินท่านอื่น ๆ รวมจำนวนทั้งสิ้น 21 ท่าน ทั้งนี้รูปแบบของคอนเสิร์ตออนไลน์นำเสนอโดยการนำเทคโนโลยีมาผสมผสานความเสมือนจริง (Augmented Reality) ผู้ชมสามารถรับชมคอนเสิร์ตนี้ได้พร้อมกัน 200 ประเทศทั่วโลก การชมการแสดงคอนเสิร์ตสามารถเลือกค่าบรรยายได้ 2 ภาษา คือ ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน พร้อมทั้งผู้ชมสามารถแสดงตัวตนบนหน้าจอที่อยู่บนเวที อีกทั้งยังสามารถส่งข้อความแสดงความคิดเห็นได้ในขณะทำการแสดงผ่านทางแอปพลิเคชัน ทั้งนี้ไม่จำกัดจำนวนผู้ซื้อบัตร จึงสามารถรองรับความต้องการของแฟนเพลงได้อย่างไม่จำกัด โดยจัดจำหน่ายบัตรในราคา 350 บาท และสามารถรับชมคอนเสิร์ตได้ 2 วัน (สปริงนิวส์ออนไลน์, 2563)



ภาพที่ 5 บรรยากาศการจัดคอนเสิร์ต GMM Online Festival

ที่มา : สปริงนิวส์ออนไลน์, 2563

การปรับตัวธุรกิจดนตรีด้านการศึกษาในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่

ในช่วงระหว่างเกิดการเกิดสถานการณ์แพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด-19 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้ลงนามในประกาศกระทรวงฯ ปิดสถานศึกษาทั่วประเทศ ตั้งแต่วันที่ 18 มีนาคม 2563 เป็นเหตุให้โรงเรียนสอนดนตรีทุกประเภทต้องหยุดการเรียนการสอน ซึ่งได้ส่งผลกระทบในหลายมิติ เช่น นักเรียนขาดการเรียน ครูดนตรีขาดการสอน ส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ต่อธุรกิจโรงเรียนดนตรี ทั้งตัวบุคลากรและองค์กร ระบบการศึกษาจึงให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ การจัดการเรียนการสอนนี้สามารถทำได้จากที่พักอาศัย ทำให้ครูดนตรีต้องพัฒนาตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมการสอนในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่ ดังภาพที่ 6 นอกจากนี้ภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดคลี่คลายลง การสอนช่องทางออนไลน์อาจยังเป็นการสร้างรายได้อีกหนึ่งช่องทางให้กับครูดนตรี จากการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์หรือ

แอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น ไมโครซอฟท์ทีม ชูม หรือ สไกป์ ซึ่งทั้งครูและนักเรียนสามารถเรียนโต้ตอบสนทนาได้จากที่พักอาศัย ผ่านเครื่องมืออุปกรณ์สำหรับการเรียนออนไลน์ เช่น คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต สมาร์ทโฟน ที่สามารถเชื่อมต่อกับสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียร นอกจากนั้นทั้งครูและนักเรียนควรมีความพร้อมทั้งในเรื่องเครื่องดนตรี และหนังสือเรียนด้วย การเรียนการสอนในรูปแบบดังกล่าวนี้สามารถเลือกเวลาเรียนที่สะดวก หลีกเลียงการเดินทาง หรือสถานที่ที่มีคนจำนวนมากเพื่อลดความเสี่ยงของการแพร่ระบาด ส่งผลให้ครูและนักเรียนให้ความสนใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้ นักเรียนยังคงสามารถเรียนและฝึกซ้อมฝีมือได้อย่างต่อเนื่องขณะอยู่บ้าน (สุกรี เจริญสุข, 2563)



ภาพที่ 6 บรรยากาศการเรียนการสอนออนไลน์ในที่พักอาศัย

ที่มา : สุกรี เจริญสุข, 2563

ในส่วนของการสอบวัดระดับความสามารถทางด้านดนตรี สถาบันสอบวิชาดนตรีอย่างสถาบันทรินิตี้คอลเลจลอนดอน (Trinity College London) ซึ่งเป็นสถาบันสอบดนตรีมาตรฐานสากลจากประเทศสหราชอาณาจักร ที่จัดตั้งศูนย์ดำเนินการสอบวิชาดนตรีในหลายประเทศทั่วโลกได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลให้ทางสถาบันปรับเปลี่ยนวิธีการสอบโดยการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ที่ได้กำหนดการใช้ชั่วคราว แทนการสอบรูปแบบปกติหรือการสอบปฏิบัติแบบตัวต่อตัว เนื่องด้วยกรรมการสอบไม่สามารถเดินทางระหว่างประเทศเพื่อทำการสอบ อันเป็นผลมาจากมาตรการปิดประเทศ (Trinityexams thailand, 2020) เช่นเดียวกับทางสถาบันสอบดนตรี ABRSM (The Associated Board of the Royal School of Music) ที่ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอบจากรูปแบบปกติ โดยการสอบผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อแก้ไขปัญหาชั่วคราวภายใต้ชื่อ Remotely-accessed Performance Exam (churairat ABRSM, 2020)

การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาในธุรกิจดนตรีนั้น แม้ว่าจะช่วยให้ธุรกิจสามารถดำเนินการต่อไปได้ แต่เทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้งานได้ทั้งหมด กล่าวคือการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในธุรกิจดนตรีนั้นพบว่า ทั้งธุรกิจดนตรีด้านความบันเทิงและธุรกิจดนตรีด้านการศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาได้เพียงช่วงระยะเวลาอันสั้น เปรียบเสมือนเป็นทางเลือกอีกหนึ่งช่องทางเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านดนตรีในเฉพาะช่วงล็อกดาวน์จากการปิดประเทศจากสถานการณ์โควิด-19 เช่น การจัดคอนเสิร์ตออนไลน์ การเรียนการสอนดนตรีออนไลน์ เป็นต้น แนวโน้มภายหลังจากสถานการณ์โควิด-19 เริ่มคลี่คลายลงนั้น เทคโนโลยีอาจยังไม่สามารถเข้ามามีบทบาททดแทนกิจกรรมทางดนตรีได้ทั้งหมด เช่น รูปแบบการรับชมคอนเสิร์ตออนไลน์ที่ยังไม่สามารถเข้ามา

ทดแทนการแสดงคอนเสิร์ตในรูปแบบเดิมได้ ผู้ชมยังคงต้องการบรรยากาศ การรับชมคอนเสิร์ตแบบปกติ การฟังเสียงดนตรีสด การมีส่วนร่วมในคอนเสิร์ต ความพิเศษในการรับชมคอนเสิร์ตแต่ละรอบที่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับธุรกิจดนตรีประเภทด้านการศึกษาในโรงเรียนดนตรีที่ยังไม่สามารถเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบออนไลน์ แทนการเรียนดนตรีปฏิบัติตัวต่อตัวได้อย่างถาวร แต่อาจเป็นหนึ่งทางเลือกใหม่ในการเรียนการสอนดนตรี ทั้งนี้รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ยังมีอุปสรรคต่อการเรียนการสอน เช่น ความไม่เสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ต การสื่อสารโต้ตอบที่ล่าช้า ความชัดเจนของตำแหน่งมุมมองระหว่างการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงของธุรกิจดนตรีในรูปแบบออนไลน์นั้น อาจทำได้เพียงบางกิจกรรมหรือทำได้เพียงระยะเวลาชั่วคราว ในช่วงที่ยังมีแพร่ระบาดเท่านั้น

บทสรุป

จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบไปยังธุรกิจต่างๆ หลายประเภททั่วโลก และส่งผลกระทบถึงวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คน ผู้ประกอบการจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินธุรกิจ โดยมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม ธุรกิจดนตรีก็เป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่ต้องมีการมีปรับตัว ซึ่งธุรกิจดนตรีทั่วโลก ต่างก็เร่งปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินธุรกิจให้เข้ากับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ โดยมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ธุรกิจสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ อีกทั้งเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่วิถีชีวิตใหม่หลังการเกิดวิกฤตโควิด-19 โดยธุรกิจดนตรีทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ได้นำเทคโนโลยีเข้ามาบูรณาการร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินธุรกิจ โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอ

ดนตรีผ่านทางแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อตอบสนองพฤติกรรม การดำรงชีพในรูปแบบวิถีชีวิตใหม่

ธุรกิจดนตรีในประเทศไทยสามารถแบ่งเป็นธุรกิจดนตรีด้าน ความบันเทิงและธุรกิจดนตรีด้านการศึกษา โดยธุรกิจดนตรีด้านความบันเทิง จะเกี่ยวข้องกับการนำดนตรีไปใช้ในการดำเนินธุรกิจ เช่น การจัดแสดงดนตรี การจัดคอนเสิร์ต ในส่วนธุรกิจดนตรีด้านศึกษา จะเกี่ยวข้องกับการเรียน การสอนในโรงเรียนและสถาบันดนตรีต่างๆ รวมทั้งการสอบเทียบวัดระดับ ความสามารถอีกด้วย ซึ่งธุรกิจด้านความบันเทิง จะมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัล มาประยุกต์ใช้เช่น การจัดแสดงคอนเสิร์ตออนไลน์ หรืออาจปรับเปลี่ยนรูปแบบเวทีการจัดคอนเสิร์ตเช่น แบบการจัดคอนเสิร์ตโดร์ฟออินคอนเสิร์ต เป็นต้น ในส่วนของธุรกิจดนตรีด้านการเรียนการสอนนั้น จะมีการใช้ รูปแบบการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์หรือแอปพลิเคชัน ต่าง ๆ เช่น ไมโครซอฟท์ทีม ชุม หรือ สไกป์ ซึ่งทั้งครูและนักเรียนสามารถ เรียนโต้ตอบสนทนาได้จากที่พักอาศัยได้ สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่

เมื่อพิจารณาถึงผลลัพธ์จากการนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมใน ธุรกิจดนตรีนั้นพบว่า ทั้งธุรกิจดนตรีด้านความบันเทิงและธุรกิจดนตรีด้าน การศึกษาสามารถแก้ไขปัญหาได้เพียงชั่วคราว โดยเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นอาจยังไม่ สามารถเข้ามามีบทบาททดแทนกิจกรรมทางดนตรีได้ทั้งหมด เช่น รูปแบบ การรับชมคอนเสิร์ตออนไลน์ที่ยังไม่สามารถถ่ายทอดบรรยากาศเหมือนการรับ ชมคอนเสิร์ตแบบปกติ การฟังเสียงดนตรีสด การมีส่วนร่วมในคอนเสิร์ต ความ พิเศษในการรับชมคอนเสิร์ตแต่ละรอบที่แตกต่างกัน เช่นเดียวกับธุรกิจดนตรี ด้านการศึกษาที่ยังไม่สามารถเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบ ออนไลน์ได้อย่างถาวร ทั้งนี้เนื่องจากยังมีอุปสรรคต่อการเรียนการสอน เช่น ความไม่เสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ต ปัญหาการสื่อสารโต้ตอบระหว่าง

ครูกับนักเรียนที่ล่าช้า ความชัดเจนของตำแหน่งมุมมองระหว่างการเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงของธุรกิจดนตรีในรูปแบบออนไลน์นั้น อาจทำได้เพียงชั่วระยะเวลาสั้น ๆ เท่านั้น ซึ่งในอนาคตอาจมีการพัฒนาแพลตฟอร์ม หรือระบบเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถแสดงผลได้สมจริงมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการใช้งานผ่านช่องทางออนไลน์ได้ดียิ่งขึ้น รวมถึงมีการปรับเปลี่ยนพัฒนารูปแบบวิธีการดำเนินธุรกิจแบบใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2563). WTO คาดการค้าโลกจะฟื้นตัวปี 2564 ‘กรมเจรจา’ แนะนำผู้ประกอบการเตรียมแผน-ศึกษาตลาด-เพิ่มพันธมิตรทางการค้า. สืบค้นเมื่อ 6 กรกฎาคม 2563, จาก <https://gnews.apps.go.th/news?news=59680>.

กรมยุโรป การทรวงการต่างประเทศ. (2563). ทำธุรกิจกับสหภาพยุโรปในยุคหลังโควิด : ผู้ประกอบการไทยควรปรับตัวอย่างไร. สืบค้นเมื่อ 16 สิงหาคม 2563, จาก <http://www.mfa.go.th/europetouch/th/news/8243/118825> - ทำธุรกิจกับสหภาพยุโรปในยุคหลังโควิด:-ผู้ประกอบการ.html.

กรมอนามัย. (2564). รายงานสถานการณ์ โควิด-19. สืบค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2564, จาก <https://covid19.anamai.moph.go.th/en/>.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). ครม.รับทราบการเลื่อนเปิดภาคเรียนที่ 1/2563 เป็นวันที่ 1 ก.ค. 2563. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.moe.go.th/ครม-รับทราบการเลื่อนเปิด>.

- ไทพับลิกา. (2558). โรงเรียนนอกระบบ “สอนดนตรี” ธุรกิจที่ยกเว้นภาษี “เคพีเอ็น-สยามกลการ”. สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2560, จาก <https://thaipublica.org/2015/10/tutor9/>.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2563). ส่องหนุ่มนักดนตรีตกราง จอดรถเปิดท้ายขายน้ำพริก หาเลี้ยงลูกเมีย. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/1834386>.
- ธนพงศ์พรรณ ฉัญญรัตน์กุล. (2563). ฝ่าวิกฤตพิชิตโควิด – 19 ด้วย Digital Transformation. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2563, จาก https://www.thanapongphan.com/blog/covid-19_DigitalTransformation.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). COVID – 19 : วิกฤตที่ทำให้โลกไม่เหมือนเดิม. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2563, จาก <https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article26May2020.aspx>.
- พิมพ์พิศา แยมโสภี. (2563). การปรับเปลี่ยนแผนการสอนในช่วงสถานการณ์โควิด-19. รายงานการประชุม ประจำเดือนเมษายน 2563 สถาบันเคพีเอ็น มิวสิค สาขารังสิต. ปทุมธานี.
- มนต์ทิพา วิโรจน์พันธ์. (2563). Music Industry 101 อุตสาหกรรมดนตรีมีอะไรบ้าง. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2563, จาก <https://web.tcdc.or.th/en/Articles/Detail/musicIndustry>.
- แลคตาซอย. (2563). แลคตาซอยเด่นสนุก. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2563, จาก <https://www.lactasoy.com/en/แลคตาซอยเด่นสนุก/>.

คันสนีย์ เล้าอรุณ. (2563). อนาคตของการแสดงดนตรีสดที่ผสมผสานเทคโนโลยีและดิจิทัลแพลตฟอร์ม. สืบค้นเมื่อ 10 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.creativethailand.org/article/trend/32486/th#The-Future-of-Live-Music-ep-1>.

สปริงนิวส์ออนไลน์. (2563). GMM GRAMMY จับมือ VLIVE จัด GMM Online Festival คอนเสิร์ตออนไลน์ที่ใหญ่ที่สุด. สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.springnews.co.th/entertain/681226>.

สมิตานัน หยงสตาร์. (2563). ไวรัสโคโรนา : เมื่อการเรียนการสอนต้องดำเนินต่อไป ห้องเรียนออนไลน์คือ คำตอบ?. สืบค้นเมื่อ 22 กันยายน 2563, จาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-51975231>.

สุกรี เจริญสุข. (2563). อาศรมมิวสิก : สอนดนตรีปฏิบัติผ่านสื่อออนไลน์ สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2563, จาก https://www.matichon.co.th/prachachuen/news_2097179.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2562). รวบรวมระเบียบและประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.

สำนักข่าวเดลินิวส์. (2560). บันเทิงเชิงสร้างสรรค์ ‘ช่วยเศรษฐกิจ’ มุ่งผลิต ‘วิศวกรเสียง’. สืบค้นเมื่อ 13 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.dailynews.co.th/article/585983>.

สำนักข่าวไทยพีบีเอส. (2563). นอนบนเตียง-โบกแท่งไฟ ดู “คอนเสิร์ต”
ที่บ้านสไตล์ New Normal. สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2563, จาก
https://news.thaipbs.or.th/content/292072?read_meta=%7B%22label%22%3A%22articlepage_number1%22%2C%22group%22%3A%22NA%22%7D.

สำนักข่าวเนชั่นทีวี. (2563). New normal! นักร้องดังแดนมาร์กจัด drive
– in concert สู้โควิด. สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.nationtv.tv/main/content/378774392/>.

สำนักข่าวเนชั่นสุดสัปดาห์. (2563). นักร้อง - นักดนตรี เดือนร้อนทั้งโลก
วิกฤติ ‘โควิด – 19’. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.nationweekend.com/content/politics/9512> .

สำนักข่าวอินโฟเควสท์. (2563). ถอดบทเรียนทั่วโลกรับมือ โควิด-19. สืบค้น
เมื่อ 6 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.infoquest.co.th/2020/11052>.

Churairat ABRSM. (2020). ประกาศเรื่องการสอบ ABRSM. สืบค้นเมื่อ 13
สิงหาคม 2563, จาก <https://churairatmusic.com/th>.

Trinity exams Thailand. (2020). ประกาศการสอบผ่านระบบดิจิทัล.
สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2563, จาก <http://www.trinityexamsthailand.com/>.